

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ
за 2023. ГОДИНУ
СА
ПЛАНОМ РАДА
за 2024. ГОДИНУ

УДРУЖЕЊЕ
ОГЊЕНА
МАРИЈА
ЛИВАЊСКА

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА ПЕРИОД 1. ЈАНУАР - 31. ДЕЦЕМБАР 2023. ГОДИНЕ

Извештајна, 2023. година одвијала се кроз активности на реализацији планираних послова дефинисаних одлукама Тринаесте седнице Скупштине Удружења Огњена Марија Ливањска, заснованих на темељу мисије и циљева Удружења.

Активности и пројекти, сврстани у две обимне области, односили су се на:

- ✓ очување историјске свести, културе, традиције и целокупне верске баштине Срба на подручју града Ливна и села Ливањског поља и
- ✓ праћење стања и подстицање надлежних институција ка побољшању услова живота Срба на подручју општине Ливно.

Такође, при дефинисању и спровођењу активности у оквирима расположивих ресурса и реалних могућности, Удружење се придржава установљене праксе координације са Епархијом бихаћко-петровачком и црквеним општинама на подручју Ливањског поља.

Дефинисањем и спровођењем планираних задатака, било да је реч о дугорочним или једногодишњим, Удружење настоји и да:

- укаже заједници на нужност заштите српске баштине на локалном подручју како би се и на тај начин заштитила историјски вредна факта вишевековног живота Срба на подручјима са којих су протерани;

- пробуди интерес Срба рођених и пореклом са подручја Ливањског поља за чланство у Удружењу, а ради формирања шире базе интелектуалних и материјалних капацитета ради успешне реализације пројеката дефинисаних од стране органа Удружења и
- оствари сарадњу са другим завичајним удружењима са сличним циљевима, а у правцу координираног деловања према институцијама.

Чланство

Током 2023. године евидентирано је 13 нових пријава за чланство, тако да сада Удружење броји укупно 374 члана, од којих је, у смислу редовног измирења обавеза по основу чланарине, као и непосредног укључења у поједине акције, активно око 200 чланова.

Подружница Бања Лука броји 98 члана, а међу активне, по наведеном критеријуму, може се убројати мање од 50 чланова.

Већна чланова Удружења је старије животне доби, те и даље остаје потреба активирања чланства на подмлађивању изналажењем адекватне мотивације за младе.

Органи управљања

Скупштина Удружења

Тринаеста седница Скупштине Удружења, којом је обележено и десет година рада Удружења, одржана је 05. марта 2023. у сали СО Звездара, у Београду. Скуп је отворио Милош Дамњановић, члан УО Удружења, а седницом је председавала Дијана Ковачић.

Након избора чланова радних тела и усвајања Дневног реда, чланови Удружења су верификовали пријем у чланство 14 нових чланова који су Удружењу приступили после 10. априла 2022. године, а потом су разматрана и усвојена следећа акта:

- Записник са Дванаесте седнице Скупштине,
- Десетогодишњи извештај о раду са акцентом на извештај за 2022. годину са финансијским извештајем,
- План рада за 2023. годину,
- Одлуку и реизбору Николе Петровића за Председника Удружења за наредни мандатни период.

Чланови Удружења су изнели конструктивне предлоге у вези са даљим радом Удружења и реализацијом планираних послова и пројеката, а посебан акценат је стављен на изналажење начина пружања потпоре свештеничкој породици у Парохији лијевањској, што је, током године, резултирало договором неколицине чланова о редовном прикупљању месечног парохијала.

Управни одбор

Током извештајне године одржано је 18 састанка Управног одбора, пуног и ужег састава. На састанцима Управног одбора расправљало се и одлучивало о:

- ✓ Предлогу Годишњег извештаја за 2022. годину;
- ✓ Плану рада за 2023. годину;
- ✓ приоритетима и начину реализације задатака постављених Планом рада;
- ✓ избору идејних решења за поједине пројекте;
- ✓ избору добављача материјала, као и извођача радова према прибављеним и разматраним понудама;
- ✓ елементима уговарања послова;
- ✓ стању радова на терену;
- ✓ начину информисања чланства о актуелним догађајима;
- ✓ организацији изложби о животу ливањских Срба, у више градова;
- ✓ промоцијама књига: Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*; Бранка Докића и Радована Јовића *Срби Ливањског поља-просветно-духовна заоставштина*; Гордане Достанић *Народна ношња Срба Ливањског поља у 19. и 20. веку*;
- ✓ учешћу у организацији прославе Дана свештенмученика и новомученика ливањских;
- ✓ финансијским питањима Удружења;
- ✓ координацији активности између Удружења, СПЦО Лијевно у Ливну и надлежне Епархије;
- ✓ учешћу на конкурсима за финансирање пројеката расписаним од стране органа Републике Србије, Републике Српске и Босне и Херцеговине и сл;
- ✓ начину сарадње са другим удружењима сличног програмског садржаја;

Чланови Управног одбора исказују завидну одговорност за рад Удружења.

Председник Удружења

Председник Удружења, у складу са статутарним овлашћењима, заступа и представља Удружење у јавности и пред надлежним органима. Како смо већ навели, на Тринаестој седници Скупштине одлучено је да, у наредном мандатном периоду од четири године, Удружење и даље представља Никола Петровић. Током извештајне године Председник је био укључен у рад Управног одбора кроз 17 састанка, као и у све пројекте и активности Удружења, а непосредно се ангажовао, пре свега, на пројектима који се планирају и проводе у Парохији врбичкој.

Планирано - извршено

Божјићно и васкршње даривање

Божјић 2023. године

На пустој Тронежи три сестре рођене: Лика, Далмација и Босанска Крајина, обавијене тамом као црнином, дочекују Рођење Христово у никад већој тишини и дубљој молитви. Скупиле се као три старице без рода и порода, да им неко приђе и назове им „Помоз Бог“.

Чесница, замијешана сјетом, болом и сузама, одавно је спремна, а у њој златни дукат искован од сјећања. Али, ко да ломи чесницу и да се радује пронађеном дукату, када су дјеца Тронеђе данас у туђем свијету, истргнути из завичаја и забављени сами собом.

Божихна свијећа догоријева, али њен нејаки пламен, ипак, обасјава душе упокојених јунака и хајдука, као и душе жуљевитих сељака и пастира, који су на овим дивним пропланцима овце чували и пјесму пјевали, радујући се и свитањима и сумрацима, кућној чељади и драгим гостима.

На трпези свега по мало, јер је Тронеђи одувјек и оно мало било доста. И за то мало пролила је много крви, труда и зноја. Знају то најбоље жуљевите руке овдашњих горштака чије душе у Горњем Јерусалиму поју пјесму крајишку, да дозову вољене потомке у колијевку одакле су им дједови потекли.

Са зараслих гробаља, на којима једва видљива ћирилична слова казују чија је Тронеђа, душе предака црвене образе потомцима, да их постиде љубављу, да их прошлосту опомену на три православне старице – Лику, Далмацију и Босанску Крајину – које ваља обићи, обновити љубављу, трудом и животом.

Са све три стране Српске тронеђе зазвониће божихна звона, да огласе Рођење Христово, да згрију три озебле старице, чија срца још увијек куцају за дјецом расутом по свијету, дозивајући их молитвеним шапатом, сјетом и сузама.

У освит божихњег јутра зазвониће звона Рмња, Крке и личких светиња, да пробуде заспалу дједовину, да раздана вишедеценијску тмину, да би се на Тронеђи, гласније но икад, зачуо поздрав Неба и Земље: Мир Божји – Христос се Роди!

Епископ Сергије: Чекајући Божић на Тронеђи; Објављено: сајт Епархије бихаћко-петровачке

Малобројни православни верници ливањског подручја са радошћу дочекују своју родбину и земљаке расејане по свету, који се за празничне дане упуте у родни крај. Тако су заједно, у радости, и ове године дочекали празник Рождества Христовог.

Удружење ОМЛ је даривало наше најмлађе парохијане примереним даровима. Путем организације Српска солидарност о.Немања Бошковић је обезбедио додатна 23 пакетића за нашу децу и придружио их даровима Удружења.

Захваљујемо се приложницима и свима који су својим ангажовањем, на било који начин, допринели да и ове године наша акција даривања буде успешна и да се наша деца обрадују поклонима њихових сународника и земљака који живе далеко од Ливна.

Како су протекли благи дани Божићних празника у парохијама ливањског подручја, најбоље ће дочарати речи пароха лијевањског, грубинског, врбичког и црнолушког, оца Предрага Црепуље:

На двије хиљаде квадратних километара површине, на територији двије Општине и четири парохије, Божић дочекује нешто више од двестотинак православних Срба.

Дјечијег плача има само у неколико кућа, у сватове се није скоро ишло, за прела нема цура, ни момака, а за мобе су „године многе, а леђа нејака“. Година се иначе споро вуче кроз Доње поље и све иде неким спорим, рекло би се и већ замореним темпом, али вјерујте, великим празницима све оживи и све се разведри. Два су разлога за радост. Први је свакако због празника, а други разлог је дуго чекани сусрет са најмилијима, који далеко од родне груде успевају да дођу на огњиште само када су распусти, одмори или велики празници.

Божићна радост сетна и забринута лица парохијана претвара у осмјех, дошао је ко је требао доћи, најприје Син Божији, превјечни Логос рођен од Дјеве, а затим синови, кћери и унучићи који радошћу оживе цијело Ливањско поље.

Бадњаци красе старе камене куће, а радост краси иначе забринута лица Ливњака и Граховљака.

На Бадњи дан сам прешао 240 километара и са својим народом заложу пет бадњака, пет ватри наде и свјетлости коју нам је Бог даровао својим оваплоћењем. Размишљам, треба само са Богом сарађивати, па се од ватре вјере, наде и љубави коју је у нама Бог наложио, нашим трудом иста може разбуктати у неугасиви огањ који свако животно искушење превазилази. Као што злато ватром постаје чишће и вредније или од метала ватром и чекићем постају најљепши предмети, па може и човјек.

Загријани Божијим пламеном требамо док је даха, а и снаге у десници руци, постајати бољи, јер је наша мјера раста Христос.

Да случајни пролазник наиђе Бадњим даном и Божићем кроз Ливањско поље видио би пет отворених цркава, пет упаљених бадњака, чуо би „Рождество Твоје..“ а након тога и она добро позната „Кад облаци крену с мора...“

Осјети се да је Бог сишао међу људе. Кога год нешто упитам и замолим сви хоће. Па и без да ишта кажем, сјеку се бадњаци, чисте цркве, припремају колачићи, пите, кувано вино... као да сви желе да се окупљени народ што више задржи, разговори и запјева.

Сви се разиђемо кућама са закључком: „Како нам је мало потребно труда и воље да обогатимо свој живот, да свакодневницу учинимо посебном и да дани живота не служе само за бројање и мјерење потрошеног времена већ за живљење.“

Наша свакогодишња зебња плаши нас и овог Божића, јер како се гаси пламен Бадњака тако се гаси и ентузијазам и радост код вјерника, враћају се старе навике, забринутост и сета, песимизам и успаваност.

Знајмо, да Бог може једном упаљену ватру вјечно држати упаљеном, човјек све буре и недаће уз Божју помоћ и својим рукама савладати, па и ми Ливњаци и Граховљаци и ја као Јањанин међу вама.

Зато са Богом и надом у 2023. годину!

Поздрављајући све своје парохијане: МИР БОЖИЈИ, ХРИСТОС СЕ РОДИ и додајем РОДИ, а никада не умре нити може умријети.

Васкрс 2023. године

Празновање Васкрса у православним храмовима парохија на подручју Ливна и Грахова протекло је, како и доликује, свечано. Радост коју је Васкрс уносио у православне домове, представници Удружења су настојали да поделе са парохијанима у Лијевну. На празник над празницима, из грла верника у храму Успења Пресвете Богородице, одјекивало је „Христос Васкрсе из мртвих“. Они који су ове празничне дане прослављали уз душе предака, потрудили су се и да обрадују наше сународнике који своје старачке дане проводе диљем Ливањског поља. Председник Удружења, Никола Петровић и о. Предраг Црепуља отворили су 51 врата за два дана и исто толико пута назвали Бога старим и самохраним предајући им пакете основних животних намирница, дар Удружења ОМЛ. Киша их није омела, јер један благи поглед препун захвалности брише сваку потешкоћу.

За Васкрс су даровани и најмлађи у лијевањској и црнолушкој цркви.

Подружнице и активности по селима Ливањског поља

Подружница Бања Лука

Након Годишње скупштине, одржане у Београду, управа Удружења је, у недељу 19. марта 2023, одржала састанак са члановима подружнице Бања Лука, у Бања Луци. На састанку је представљен Извештај о раду за претходну годину, као и планирани послови за текућу годину, а чланови из Бања Луке покренули су питање избора чланова Одбора Подружнице који ће координирати њен рад у оквирима дефинисаних планских активности у наредном периоду. За председника Одбора изабран је Александар Радета, Симо Видовић за заменика, а за чланове проф др Љубинко Митранић, Бранко Лаганин и Љиља Стијак, док су проф. др Бранко Докић, Маја Видовић Тодоровић и Бранка Лаганин исказали намеру, да као и до сада, помажу у реализацији конкретних активности и постизању видних резултата рада Удружења.

Седница је и овога пута одржана у сали парохијског дома бањалучке цркве Светог Јована Богослова. У знак захвалности свештенству ове цркве Удружење је поклонило икону Новомученика ливањских.

У организацији Подружнице одржано је обележавање Дана новомученика ливањских у Бања Луци, а чланови-Губерани, настањени у Бања Луци руководили су акцијом уређења православног гробља у Губеру.

Подружница Нови Сад

Подружницом Нови Сад руководи Сава Шуњка.

Током извештајне године у Новом Саду је организовано обележавање Дана новомученика ливањских. Такође, чланови из Новог Сада сваке године врше припреме за учешће Удружења на манифестацији „Сајам завичаја“ у организацији Фонда за избегла и расељена лица Војводине.

Председник Одбора Подружнице, уз сагласност УО Удружења, сарађује са Савезом крајишких удружења, као и Завичајним удружењем Лијевањана и Граховљана из Бачког Јарка и присуствује, у својству представника Удружења, састанцима и догађајима у организацији ових, али и других асоцијација, а у вези са питањима која се односе и на становнике и расељена лица са подручја Ливна.

Манифестације у Ливањском пољу и одржавање гробаља

Парохија лијевањска

Дан свештеномученика и новомученика Ливањских, 30. јули, прослављен је Светом Литургијом коју је служио отац Варнава, игуман манастира Тресакавац, уз саслуживање пароха лијевањског Предрага Црепуље и пароха колобарско-грбавичког Жељка Ђурице. Кољиво и славски колач принела је Гордана Достанић.

У оквиру ове свечаности, у згради Гимназије Ливно, коју је у првој половини 20. века подигло Српско пјевачко и тамбурашко друштво „Јован Сундечић“, одржана је и промоција књиге *Народна ношња Срба Ливањског поља у 19. и 20. веку*.

Велика Госпојина, слава лијевањске цркве Успења Пресвете Богородице, прослављена је 28. августа Светом Литургијом. Кум славе, Милош Дамњановић, принео је славски колач и кољиво и приредио трпезу љубави.

Губер

У погледу уређења гробаља, радови започети претходних година, приведени су крају у потпуности.

Акција је подразумевала радове на рушењу старог, оронулог оградног зида, а потом изливање новог бетонског зида са окапницама. За извођача радова изабран је Россо сомегс из Ливна, који је дао најповољнију понуду за послове рушења старог зида и израде бетонске ограде. Постављањем окапница, октобра 2023. године, завршени су и исплаћени договорени радови и губерско гробље је добило нову ограду.

Застиње

Како смо већ известили, пројекат уређења оградног зида на активном гробљу у селу Застиње, није пројекат којим руководи Удружења ОМЛ, али га подржавамо у потпуности и активно се ангажујемо на појединим пословима (као део мреже оглашавања и обавештавања потомака чији преци и рођаци почивају на овом гробљу, сакупљање прилога, понуда и др).

У септембру 2023. године започели су радови на изградњи новог оградног зида на јужној страни застињског гробаља. Ова фаза, која је предвиђала уклањање оронулог и оштећеног зида и изградњу новог од армираног бетона у дужини од 93 метра, са окапницом, завршена је почетком октобра изградом зида, тако да, након прибављања

недостајућих средстава, предстоје радови на изливању окапнице и насипању слоја тампона са унутрашње стране зида.

Овом приликом желимо да нагласимо да су на застињском гробљу споменици знаменитих Ливњака, међу којима се свакако издвајају они из рода Кујунџић. Монументалне, старе споменике Кујунџића, личним ангажовањем извођача и личним средствима очистио је и уредио члан УО Удружења Милош Дамњановић. Надамо се да ово неће бити једини пример несебичног и личног доприноса очувању српске културне и верске баштине на подручју Ливна.

Голињево

Радове на одржавању гробља и цркве у селу Голињево воде Парохија лијевањска и Удружење ОМЛ.

У току 2023. године није било радова на самој цркви, која се обнавља од 2018. године. Гробље је покошено.

Парохија врбичка

Када је реч о Парохији врбичкој, активности су претежно биле усмерене на:

- ✓ одржавање народног збора и прославе већих верских празника у Врбици и
- ✓ уређење порте, санирање и уређење парохијског дома у Врбици, укључујући и контакте са локалним органима управе на асфалтирању пута до цркве.

Пред Васкрс верници Врбичке парохије уредили су порту, договорили формирање новог црквеног одбора и сагледали стање парохијског дома. Додатни подстицај томе била је испорука 20 кревата, чиме је начињен корак ближе формирању коначишта у овом објекту, а за смештај оних који обилазе разорена огњишта.

За црквену славу, Силазак Светог Духа на апостоле – Тројице, вредни парохијани су поново уредили порту, цркву и дом. Посебну радост свима је причинило обећање извођача радова (“Ливно-путови”) да ће се на славу цркви прићи новим асфалтним путем, што се и остварило.

Светој Литургији, коју је служио о.Предраг, присуствовало је више од 60 људи. Верним парохијанима, придружили су се и гости пристигли из околних села, али и из Србије и Српске, са којима је подељена Трпеза љубави.

У 2023. години предложен је нови састав црквеног одбора који је донео одлуку да се настави са уређењем парохијског дома у сврху коначишта. Сви планирани радови (израда идејног пројекта, постављање ламината, преградних зидова, унутрашњих врата, кречење зидова и фарбање столарије, развођење електричне инсталације) су завршени у току године. За коначиште је из донације компаније Monterosa doo, hotel Holiday INN, Београд прибављена комплетна постељина.

Окупљање у врбичкој цркви за Благу Марију, установљено неколико година уназад, поново је довело вернике и госте врбичком храму да одјекну речи песме „Вера вечна, вера стара, наша вера православна...“

Челебић

У извештајној години Челебићани су били, пре свега, ангажовани на:

- ✓ организацији прослављања Новомученика ливањских (на спомен-гробљу Барјак),
- ✓ одржавању – кошењу гробља (спомен-гробља и сеоског православног гробља).

Парохија губинска

Дана 29. августа, у Губину је прослављен Убрус, црквена слава Парохије губинске. Свету архијерејску Литургију служио је Њ.П Господин Сергије, владика бихаћко-петровачки.

Изградња конака у порти губинске цркве, у организацији групе Губињана окупљене око удружења „Огњиште“, проводи се крају. Иако наше Удружење није носилац ових активности, није изостала наша инфраструктурна и институционална подршка, као и допринос даривањем комплета постељине за опремање конака.

Рујани

Расејани Рујанчани су се и 2023. године састали под својим мотом „У јесен се радо враћам“, да прославе славу рујанске цркве, Покров Пресвете Богородице.

Број присутних није могао достићи некадашње бројке када су у Ливањском пољау живела бројна српска домаћинства, али љубав и носталгија доведу Србе да бар за тај дан удахну живот и лепоту свом храму. Већ од јутарњих сати обилазе се гробови предака на лепо уређеном гробљу. Звук звона, чији се позив разлегао поддинарском котлином, најавио је почетак Свете Литургије коју је служио отац Предраг. За певницом је одговарао Милан Стојић, гост из братског Бителића, па се осетила блискост Далмације и Босне. На слави се окупио народ из Србије и иностранства, а кумовски славски колач и жито понео је Благоја Ерцег, не по први пут. После Трпезе љубави у Губину, део славског колача од кума су примили Владо и Зора Маљковић, прихватајући се кумства за наредну годину. Сутрадан, Рујанчани су славили Покров у Бителићу, са браћом. Свету архијерејску Литургију служио владика далматински Никодим.

Кошење православних гробља у насељима где више нема Срба

Вековни живот Срба на подручју Ливањског поља за собом је оставио и православна гробља. Како у бројним селима више не живе Срби, одржавање гробља кошењем бар једном годишње, на себе је преузело Удружење ОМЛ или појединци-чланови Удружења. Тако се, у назад неколико година, одржавају гробља у: Лиштанима (лично ангажовање потомака), Прилуци (лично ангажовање потомака), Поточанима (Удружење и потомци), Билој (Удружење), Горњим и Доњим Рујанима (Удружење), Чапразлијама (потомци). Удружење за ове активности ангажује Ђорђа Ковачића из Ливна.

Радови по пројектима који се спроводе фазно

У планским активностима обнове, заштите и доградње српских сакралних објеката, Удружење је за 2023. годину предвидело фазну реализацију:

- уређења унутрашњости Спомен-капеле;
- уређења цркве и порте Успења Пресвете Богородице у Ливну;

- обнове цркве у Голињеви.

Спомен-капела (моштаница) у Ливну

У оквору пројекта уређења Спомен-капеле Свете Великомученице Марине, извршени су бројни радови, али пројекат се наставља уређењем унутрашњости капеле. У току извештајне године зидови су изравнати глетовањем, а поклон Удружења, икона Огњене Марије, постављена је у моштаници.

У овом Извештају по први пут Спомен-капелу, коју често називамо и костурницом, називамо моштаницом. За то налазимо основа у чињеници да се остаци светитеља називају моштима. Тако су и у Спомен-капели мошти Светих свештенослужитеља и новомученика ливањских, то је примерено убудуће је називати моштаницом.

Поменимо да се, добротом и активним приступом Епархије бихаћко-петровачке, честице моштију ливањских новомученика налазе у више храмова и манастира, као: манастиру Жича, манастиру Св.Василије Острошки на Острогу, манастирима Велика Ремата и Бешеново и храму Благе Марије на Банстолу (све на Фрушкој Гори), манастиру Јошаница код Јагодине, Саборној цркви у Новом Саду, капели Богословије Светог Саве у Београд, манастиру Св. Јелисавете у Минхену, као и манастиру у Русији.

Црква Успења Пресвете Богородице у Ливну

Како је Удружење више пута нагласило, значај обнове српске православне цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну вишеструк је за српску културу, а пре свега за српски народ ливањског подручја. Реч је о цркви старој 160 година, која чини осовину духовности и верског идентитета српског народа ливањског подручја, али и значајан споменик културе БиХ.

У прошлој години настављени су радови на уређењу цркве и порте.

Од радова у унутрашњости цркве извршена је санација пода цркве. Старе камене плоче очистила је, специјалним хемијским средствима, фирма Bosswed doo Вања Лука, а потом је фирма G.O. Zeni градња из Зенице извршила фугирање простора између камених плоча.

Захваљујући Драгану Радети из Губера изведена је електрификација два звона ливањског храма, чиме је олакшана звоњава.

Донацијом фирме МИГ Електро доо Мркоњић Град, власника, г. Гојка Богојевића, постављена је декоративна расвета у порти цркве. Осветљене су стазе, црква и капела тако да су видљиве из целог Ливна.

Донацијом цркве Симеона Мироточивог, Београд, обезбеђене су три велике половне палионице за свеће које је уредио (ошмирглао и офарбао) Саша Росић. Очекује се њихова испорука у 2024. години.

Поштовање жртава ратова

Потомачка обавеза чувања успомена на претке и некадашња огњишта није умањена канонизацијом Ливањских мученика. Та част и обавеза добијају само нови облик у начину обележавања 30. јула, који смо некада посветили парастосима у

бројним местима у којима живи наш народ, а од прошле године литургијским и другим видовима прослављања.

Прошле године Новомученикци ливањски прослављени су литургијама, торпарима, акатистима у организацији Удружења и надлежних православних цркава у:

- Ливну, у Спомен-капели (моштаници) Св.Великомученице Марине;
- Београду, у црквама Св.Марка и Св. Симеона Мироточивог;
- Бања Луци, у цркви Св. Јована Богослова;
- Новом Саду, у Саборној цркви;
- Сиригу, у цркви Св.Василија Острошког;
- Обреновцу, у цркви Силаска св. Духа на апостоле;
- Сремској Митровици, у црква Св.Кирила и Методија;
- Бечмену, у цркви Св. Саве;
- Манастиру Жича;
- Манастиру Богородице Тројеручице на Авали;
- Гроцкој, у цркви Св. Тројице;
- Орланду, у цркви Свете Петке;
- Милтону, Онтарио, у манастиру Преображења Господњег;
- Голињеву, у гробљанској цркви;
- Губину, у цркви Успења Пресвете Богородице;
- Чапразлијама, на Пољеницама;
- Челебићу, на гробљу на Барјаку.

Потомци су по први пут преузели улогу домаћина славе, принели славски колач и кољиво и са верницима се помолили Новомученицима ливањским.

Сећање на жртве Удружење негује и на друге начине, као што су:

- ✓ обнова и одржавање споменика страдалим на местима страдања,
- ✓ обележавање стратишта,
- ✓ израда пописа жртва 20. века,
- ✓ одржавање сакралне српске баштине,
- ✓ упознавање шире јавности о животу, заоставштини и страдању ливањских Срба путем јавних скупова (изложбе, поромоције књига и пројекција филмова исл).

Попис жртава

Чланови Удружења ангажовали су се и на сакупљању података о страдалим Србима, као и о српској културној и верској баштини, из разних извора, након чега ће, њиховим поређењем и провером тачности, бити сачињени посебни спискови страдалих у 20. веку, по периодима и категоријама жртава, као и други спискови.

Бројна страдања намећу и потребу установљавања својеврсног календара (што прецизнији период појединачног догађаја) и атласа (тачно лоцирање сваког стратишта) страдања Срба. Констатовано је да ова акција захтева шири приступ, односно да је у ове активности потребно укључити и појединце или удружења за рад на истом задатку нарочито имајући у виду и заједничка страдања Срба са подручија суседних општина: Купрес, Дивно, Гламоч и Грахово.

У погледу реализације овог задатка, у току извештајне године није било нових активности.

Обележавање стратишта, обнова споменика и остало

У ове активности спадају већ описани радови на: одржавању спомен-гробља, обнови споменика и уређењу порте и Спомен-капеле у Ливну исл.

Такође, у извештајној години чланови Удружења укључили су се у пројекат Филмских новости који се односи на снимање документарног серијала о херцеговачким јамама у НДХ. Поред уступања фотографија и другог историјског материјала, неколико чланова је говорило и страдању ливањских Срба 1941.године.

Однос према традицији, формирање базе и архива Удружења

Формирање базе података расељених Ливњака и потомака, као и архиве скенираних, копираних и оригиналних докуманата историјског и етнографског карактера дефинисано је као стални задатак Удружења.

База података ливањских Срба

Један од важних задатака које је Удружење ОМЛ себи поставило је окупљање и повезивање ливањских Срба и њихових потомака. Ради остварења тог задатка Удружење је сачинило Базу података како би имали јединствену евиденцију о ливањским Србима, након чега смо позвали, пре свега чланство, али и све земљаке, да унесу своје податке путем странице на сајту Удружења. На коначној реализацији овог задатка посебно се ангажовала Маја Тодоровић из Бања Луке.

Податке који се унесу у табелу може да види само администратор који управља Базом и који исте преноси лицима овлашћеним од стране УО Удружења за статистичку обраду и комуникацију са појединцем. Јавности или било коме изван групе овлашћених лица подаци који се уносе у Базу нису доступни. Статистички обрађени и/или објављени подаци неће садржати имена, нити било који други лични податак појединаца.

Зашто је ово важан задатак?

На подручју које покривају парохије: лијевањска, врбичка, губинска и црнолушка, некада је живело око 15.000 Срба. Под разним околностима, историјским догађајима и личним одлукама, данас се тај број свео на пар стотина. Више нас данас има на било којој другој дестинацији него у родном крају. Неки су отишли одавно и већ је више генерација њихових потомака рођено ван подручја Ливна. Неки су рођени на подручју Ливана, а онда су дом свили ко зна где у свету. Једно нам је заједничко и повезује нас као невидљива, а чврста нит: подручје нашег порекла које носи тешко бреме историје и страдања, али и лепоту природе, традицију, културу, имовину коју су Срби вековима стварали и у аманет остављали свакој наредној генерацији. На то ко смо подсећају нас гробови предака.

Они који данас живе у нашим парохијама су малобројни, а и времешни и не можемо на њима оставити сав терет очувања наших огњишта. Зато смо се удружили да свако допринесе колико може, а то удружено у заједнички рад, има значаја.

Баш та чињеница да смо расути по свету, подстакла је Удружење ОМЛ да учини напор и нађе начин да се окупимо и сазнамо где је ко. Евиденцију о нама имаћемо кроз Базу података у коју ће свако од вас (наравно ако жели) уписати своје податке и

податке о свом пореклу. На тај начин бићемо повезани преко једног центра. Заинтересовани могу приступити упису преко адресе:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfRdggMAJRiurkgplZsCbxacsKqIIQ3qEngdCuAv61CnUdj8g/viewform?hl=sr>

Формирање архива Удружења

У 2023. години нису прибављена нова документа, нити је било нових активности у на овом пољу деловања.

Допринос српској заједници ливањског краја

Једна од области деловања у оквиру циљева постављених Статутом и другим актима Удружења ОМЛ односи се и на пружање помоћи српском становништву које опстаје и привређује углавном у врло тешким условима на подручју Ливањског поља. У оквиру те активности у 2023. години одвијале су се већ поменуте акције даривања за Божић и Васкрс, као и акција плаћања парохијала, као вида помоћи свештеничкој породици у Ливну.

Инфраструктура - Удружење се у извештајној години ангажовало на асфалтирању пута до цркве у Врбици. Посебно је, на том пројекту, била значајна улога професора Бранка Докића, који је одржавао контакт са локалним органима и извођачима. Такође, Удружење се у више наврата обраћало локалној самоуправи са молбом одржавања путног правца у смислу сечења растиња које је израсло крај пута и отежава пролазак моторних возила. На те молбе још увек нисмо добили одговор.

Личне карте - Удружење и даље апелује на све који имају то право, да прибаве држављанство и лична документа БиХ, јер се тиме стиче и легитимно право учешћа у акцијама побољшања услова живота и положаја тамошњих Срба.

Регулисање власништва над имовином – Апел Удружења, упућен у претходном периоду, да расељени формално правно регулишу власништво над својом непокретном имовином, и даље је актуелан.

Издаваштво и јавни скупови Удружења

Почетком 2023. године Удружење ОМЛ је издало друго издање каталога *Ливно и Ливањци* у 100 примерака и финансирало штампу 150 примерак другог издања књиге др Бранка Докића и Радована Јовића *Срби Ливањског поља-просвјетна и духовна заоставштина*. Приход од ове књиге усмерава се на пројекте који се односе на Парохију врбичку. Приход од осталих књига у издању Удружења, укључује се у нераспоређена средства чиме се у целости усмерава на пројекте Удружења.

Током 2023. године одржани су следећи јавни скупови у организацији Удружења ОМЛ:

Изложба “Срби Ливањског поља-трагови кроз векове” и промоција књиге “Огњена Марија ливањска”

Књига Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*, као и изложба „Срби Ливањског поља-трагови кроз векове“, организују се као два посебна или као јединствен догађај, а у зависности од могућности организатора и аутора књиге.

У 2023. години изложба и промоција одржане су у:

Сомбору – у Српској читаоници „Лаза Костић, 1. априла, скуп је благословио протојереј Срђан Перић. У организацији овог догађаја учествовало је и друштво „Коријени“ из Сомбора, које окупља Србе пореклом ван Србије. У уметничком делу програма учествовала је певачко-тамбурашка група КУД „Вук Караџић“ из Чонопље.

Обреновицу - у Галерији Спортско-културног центра Обреновац, 29. априла, изложбу је отворио је Душан Митровић, директор СКЦ Обреновац, а потом је представљена књига *Огњена Марија ливањска*. Одломке из књиге читали су Катарина Барјактаревић и Бојан Хлиш, обоје из Обреновца, а неколико духовних песама извела је Снежана Врачар. Изложба је била на увиду обреновачкој публици недељу дана.

Београду – у парохијском дому цркве Светог Симеона Мироточивог, у недељи светих Мироносица, 30. априла, након Свете архијерејске Литургије којом је начелствовао Њ.П. Епископ новобрдски Иларион, викар Патријарха српског, отворена је изложба и промовисана књига Буда Симоновића. Испред домаћина присутнима се обратио отац Милош. Одломак из књиге читала је Дијана Ковачић. Њ.П. владика Иларион обратио се беседом о страдању и вери у васкрс душа.

На организацији овог упечатљивог догађаја, коме је присуствовало преко стотину верника, Удружење се захвалило свештенству храма дарујући икону Новомученика ливањских.

Тивту – 9. септембра, након Вечерња, у парохијском дому цркве Свети Сава у Тивту, промовисана је књига *Огњена Марија ливањска*. Скуп, који је отворио хор „Свети превлачки мученици“, благословио је старешина храма протосинђел Павле Пајић, након чега је гуслар Голуб Биговић извео народну епску песму *Старац Вујадин*. Одломке из књиге читали су Марија Вранеш и Марко Кијац.

За указан љубазан пријем и организацију овог догађаја чланови Удружења захвалили су се о. Павлу Пајићу даром иконе Св. ливањских мученика.

Котору – 10. септембра, у Ризници СПЦО у Котору, публици је представљена књига Буда Симоновића. Скуп је благословио архијерејски намесник которско-тиватски, протојереј Немања Кривокапић, старешина храма Свети Никола, који је том приликом навео да су незнање и заборав највећи непријатељи нашег народа. Публика је са пажњом слушала краће представљање богате културне баштине ливањских Срба и њихово мученичко страдање за време НДХ. Одломке из књиге, са исповестима Милице Ерцег и Душана Вујановића, читали су проф. Љиљана Чолан и Стефан Спасојевић. У музичком делу учествовали су пијаниста проф. Никола Вучковић и вокални солиста Душица Кордић.

У знак захвалности за организацију овог догађаја и срдчан пријем, Удружење ОМЛ захвалило се о.Немањи Кривокапићу даривањем иконе Св. ливањских мученика.

Приликом посете Котору представници Удружења ОМЛ обишли су гроб српског свештеника, песника, дипломате и секретара књаза Николе, Јована Сундечића, рођеног у ливањском селу Голињеву 1825. године.

Бранко и Смиља Стојић били су домаћини представницима Удружења за време боравка у Тивту и Котору, те им се овом приликом још једном захваљујемо.

Такође, захваљујемо се и нашем члану, Љубомиру Бошковићу, суорганизатору ових догађаја.

Требињу - 30. септембра, у Музеју Херцеговине, изложбу о животу ливањских Срба отворио је Петар Милошевић, кустос Музеја, док је Ана Кришто говорила о заоставштини ливањских Срба. Књига Буда Симоновића представљена разговором са аутором. Одломак из књиге читала је Дијана Ковачић. У уметничком делу програма учествовала је вокална солисткиња, Марија Ратковић и виолиниста Ива Копривица.

Чланови Удружења који су у Требиње допутовали из Београда, посетили су: манастире Дужи и Завала (којима су поклонили иконе Ливањских новомученика), манастире Тврдош, Херцеговачка Грачаница и манастир Св.Петра и Павла, као и родну кућу светог Василија. Ове посете уприличили су члан УО Горан Арнаут и наша новостечена пријатељица из Требиња, Јелена Риђешић. У повратку одали смо поштовање страдилим у Корићкој јами, у месту Корита код Билећа.

Бечмену – 1. децембра, у пуној сали парохијског дома цркве Свети Сава одржана је промоција књиге *Огњена Марија ливањска*. Скуп је благословио и отворио свештеник Немања Бошковић. Поред разговора о књизи, који је са аутором водио Милош Дамњановић, одломке из књиге читали су Зора Маљковић и отац Немања Бошковић, док је своје стихове песме „Вапор“ говорио Тодор Бошковић.

Банстолу - 3. децембра, након недељне Литургије, у цркви Благе Марије одржана је промоција књиге Буда Симоновића пред готово 50 верника. Разговор између Милоша Дамњановића и Буда Симоновића употпуњен је читањем одломка „Галка“ у извођењу Ђурђице Поповић.

Зрењанину - 4. децембра, у сали КЦ Зрењанин разговор са Будом Симоновићем о књизи *Огњена Марија ливањска* водио је модератор КЦ Ђорђо Прстојевић. Одломак „Галка“ читала је Ђурђица Поповић. Са тематском изложбом публику је упознао Милош Дамњановић кратким пресеком вишевековне историје Срба и њихове заоставштине на подручју Ливна. Изложба је била на увиду зрењанинској публици до 15. децембра.

За организацију свих наведених догађаја захваљујемо љубазним домаћинима, учесницима и посетиоцима.

Промоција књиге Народна ношња Срба ливањског поља у 19. и 20. веку

Монографија Гордане Достанић *Народна ношња Срба Ливањског поља у 19. и 20. веку* током извештајне године промовисана је у:

Бања Луци - 27. маја, у Изложбеном салону Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске. О ливањској народној ношњи, њеним карактеристичним деловима, женском умећу и вештинама у њеној изради, мотивима који су довели до настанка ове књиге и сл. говориле су: Данијела Ђукановић, етнолог, кустос Музеја Републике Српске и ауторка. Одломак из књиге Јована Бабића, *Ждраловачке причке*, који дочарава ношњу и песму момака и девојака на народним зборовима, прочитала је Дијана Ковачић. Хелена Козић и чланице дечије фолклорне групе приказале су публици народну ношњу, а вокална женска група

„Баштионичарке“ извела је више крајишких песма, укључујући и „Пјесму са Динаре“ коју је, за ту прилику, написала Маја Тодоровић.

Ливну - у Гимназији Ливно 30. јула промоцију је пратило око тридесетак заинтересованих. О значају очувања традиције и културне заоставштине, нарочито на локалу на коме је веома малобројно становништво из чијег живота и рада је та заоставштина потекла, као и о личном доживљају прошлости сагледане кроз литературу, на овом скулу су говорили: Предраг Црепуља, парох лијевањски; проф. др Бранко Докић, Снежана Карановић из етно групе „Царзе“ Дрвар и ауторка. У уметничком делу наступили су: етно група „Царзе“ и Давид Ковачић, који је читао пригодан одломак из књиге Јована Бабића *Ждраловачке пручке*. Програм је водила и надахнутим говором оплеменила Валентина Дувњак из Малована.

Сурчину - 4. новембра одржана је промоција у просторијама КУД „Душан Вукасовић Диоген“. О значају народне ношње као културног блага једног народа, о „говору“ наше, начину неговања народне традиције кроз културно уметничка друштва, настојању да се очува аутентичност у изради ношње за потребе фолклорних приредби, о мисији културних друштава да кроз игру, песму и ношњу дочарају шароликој светској публици део културе свог народа, као и да се, кроз такав вид дружења младим, новим генерацијама предаје у аманет култура неговања народне традиције, говорили су: Војислав Јаносевић, мецена КУД „Душан Вукасовић Диоген“ и уметнички директор истог друштва Раденко Драгичевић. Дијана Ковачић је читала одломак из књиге Јована Бабића *Ждраловачке причке*.

Можда није примерено, ни пристојно, али није на одмет упознати чланство да чланови Удружења који прате изложбу и промовишу књиге, то чине са великим задовољством, уверени да тиме дају допринос очувању наше историје и културе, те да том приликом личним средствима покривају трошкове пута и смештаја.

Односи са јавношћу

Чланови Удружења ОМЛ настоје да се присуством и активним учешћем, одазову позивима на бројне манифестације у организацији државних и органа локалне самоуправе, других удружења и појединаца.

Тако се у извештајној години Удружење одазвало позиву Српске читаонице у Иригу и Манастира Велика Ремета и узело учешће на скупу **„Манастири и библиотеке чувари културне баштине“**, који је одржан 10. и 11. маја. Презентовано је 10 радова о збиркама старих и ретких књига у црквама, манастирима, па и приватним збиракама, а организована је и мини изложба. Гордана Достанић учествовала је на овом скупу са радом *„Српски национални идентитет – Ливно“*, којим је укратко приказала историјску борбу ливањских Срба за очување верског и националног идентитета личним и колективним ангажовањем и пожртвовањем. Рад је садржао и део о библиотечком фонду Парохије лијевањске.

Чланови управе Удружења у контакту су са сарадником Матице српске, који ради на **Српском биографском речнику**, а у циљу пружања података о личностима важним за српску историју, који су рођени или живели у Ливну.

Сајам Завичаја је манифестација током које се, на штандовима Новосадског сајма, публици представљају удружења и групе које негују традицију одређеног краја. Удружење ОМЛ је у 2023. години имало заједнички штанд за Удружењем из Бачког Јарка, на коме су изложене књиге у издању Удружења, као и неколико панора изложбе.

Такође, представници Удружења одазвали су се позиву Удружења Ливњана и Граховљана из Бачког Јарка и присуствовали традиционалној манифестацији „*Чувајмо завичај од заборава*“.

Представници Удружења били су и учесници обележавања *Дана сећања на страдале у комплексу логора Јадовно*, која је одржана код Шаранове јаме, на Велебиту, у организацији Удружења грађана „Јадовно 1941“. Том приликом премијерно је емитована песма „Теци реко“ Београдског синдиката и Павлине Радовановић која говори о Покољу над Србима у НДХ. Ходочасници су обишли и Пријебојску јаму (Голубњачу) код Коренице и посетили подручје куће Николе Тесле у Смиљану и цркву Св. Петра и Павла у Личком Петровом Селу.

Државни органи и институције и локална самоуправа

МСП РС – Управа за дијаспору и сарадњу са Србима у региону

Удружење редовно учествује на конкурсима Управе за дијаспору, а за финансирање и суфинансирање пројеката од значаја за културу и живот српске заједнице. Пројекту са којим смо конкурисали 2023, нису додељена средства.

Представништво Републике Српске у Београду

Са Представништвом Републике Српске у Београду, Удружење ОМЛ одржава редовне контакте, што подразумева обавештавање представника Представништва о раду и активностима Удружења, упућивање позива за јавне догађаје у организацији Удружења, као и присуство представника Удружења скуповима и јавним манифестацијама у организацији Представништва.

Скупштина општине Сурчин

Локална самоуправа на чијем подручју се налази седиште Удружења упозната је са активностима Удружења и исказује спремност да помогне у реализацији одређених активности. Тако је у 2023. години, учешћем на конкурс СО Сурчин, Удружење добило 80.000,00 РСД, на име израде *Летописа цркве Успења Пресвете Богородице* (за период након Другог светског рата).

Српска православна црква

Епархија бихаћко-петровачка

Сарадња Удружења са Епархијом бихаћко-петровачком одвија се кроз редовне контакте и координацију у вези са свим активностима Удружења, путем доставе планова Удружења, годишњих извештаја о раду, а у одређеним случајевима и ангажовања на одређеним пословима искључиво уз благослов Епископа. Са Њ.П. Епископом Сергијем представници Удружења имају сусрете током скупова у организацији Удружења или Епархије.

Парохије Ливањског поља

Из презентованих извештајних ставки о раду Удружења у свим претходним годинама, па и овој, уочава се стална комуникација, координација и блиска сарадња са Парохијом лијевањском и оцем Предрагом Црепуљом. Представници Удружења учествују у организацији прослава црквених слава, помажу и присуствују црквеним прославама, литургијама и другим догађајима на подручју Ливна.

Из живота наших цркава

Слава цркве у Врбици - Празник Силаска Светог Духа на Апостоле, као и окупљање за Благу Марију, представљени су у овом Извештају.

Слава цркве у Рујанима – Празник Покрова Пресвете Богородице, приказан је у овом Извештају.

Слава цркве у Црном Лугу - Празник Светог пророка Илије, 2. август, слава Парохије црнолушке, прославља се сваке године свечано, Светом Литургијом коју, пред народом пристиглим из свих крајева света, служи отац Предраг Црепуља.

Илиндан се сматра главним збором на коме се окупљају Ливњаци и Граховљаци.

Слава лијевањске цркве – Празник Успења Пресвете Богородице прослављен је у Ливну сабрањем верног народа на Светој Литургији коју је служио отац Предраг Црепуља.

Слава губинске цркве - Празник Успења Пресвете Богородице прослављен је у Губину на начин приказан у овом Извештају.

Слава храма у Пеуљама – литургијским сабрањем прослављена је слава цркве Светог Великомученика Георгија победоносца. Свету Литургију служио је парох лијевањски и црнолушко-пеуљански Предраг Црепуља.

У свим храмовима диљем Ливањског поља прослављају се литургијски дани Рођења Христовог, Васкрсења Христовог, док се на више места прославља Дан ливањских мученика.

Преносимо речи Њ.П. Епископа Сергија о прослави Светог Николе, које се могу применити на све наше славе, црквене и породичне:

На Српској тремеђи, откако се памти, Свети Никола био је најдражи гост. У многим православним породицама Никољдан се ишчекивао са радошћу, а вриједне домаћице недељама су прикупљале све оно љепше и боље да би никољданска трпеза била што богатија. Тако се чувао образ куће, јер Слава није сваки дан већ једном у години, па се баш на тај дан, на трпезу, износило оно што се иначе никада и не износи, јер то у кућу дође само о Никољдану.

Такво је било поштење наших предака. Многи су позајмљивали оно што би им недостајало, да би на сам дан Славе свега било у изобиљу, а изобиље у њиховом времену било би сиромаштво у нашем добу. Они су били задовољни и срећни, па се зато пјесма чула на сваком кораку, чак и кад су боси ходили по каменитим сокацима, а данас њихови потомци

ходе тужни и обореног погледа, док депресивни тумарају асфалтним безнађем овога свијета. Али, то је већ друга прича.

Идући од села до села, Свети Никола некад је разносио мноштво благослова честитим српским домаћинима, па су има зато биле веселе колијевке, родне њиве и пуне штале. Имало се толико да се не буде гладно, да се живи и преживи, али су весела срца и жуљевите руке и тиме били задовољни, Богу благодарни, а Свецу захвални на свакој капи кише, на свакој пахуљи снијега и комадићу крува на длану.

Нестало је вријеме о којем пишем, нестале су и многе куће у којима се са радошћу чекао Свети Никола, а на мјесту некадашњих огњишта, око којих се скупљала кућна чељад, данас расте дрвеће, на чијим се гранама одавно гнијезде птице злослутнице. Многа од крајишких села прекрио је потпуни мрак, јер у неким од њих баш нико неће упалити славску свијећу да њоме обасја пут најдражем госту – Светом Николи.

Српска тромеђа уочи Никољдана изгледа као измучена старица, без икога свог, на коју су заборавила и рођена дјеца. Нема више милих очију у којима би се стара огледала, нити има топле руке која би је по рамену потапшала, нити има грла из којих би се чуо драги глас и пјесма крајишка да разведри најцрњу ноћ до сада.

Свети Никола ипак ће доћи. Многе га куће неће дочекати, јер су врата на њима одавно закључана а у пусте домове Светац никад и не залази, јер нема кога обрадовати нити кога благословити. Кроз нека села неће ни проћи, јер у њима више ни пута ни домова, ни чељади ни стоке. Зато пјесник и каже: „Одавно пусто све је, на то сам давно свико,/ У мом те селу, Свече, не чека више нико/.

Али, Свечеве сузе обрисаће звуци рмањских звона. Док се она чују, Светац ће имати своју кућу на Тромеђи, најстарију кућу у којој је он и домаћин и гост, кућу коју он воли и кућу која њега воли, поштује и прославља!

Свече Божји, Чудотворче Николаје, добродошао у свој Рмањ из којег, знамо, никад и не одлазиш!

Епископ Сергије: На чија врата Свети Никола неће закуцати? Сајт Епархије бихаћко-петровачке

Наступи у медијима

Током 2023. године предстваници Удружења имали су више наступа у медијима, током којих је представљен рад Удружења, као и прикази из прошлости ливањских Срба. Медији су пренели и информације о одржавању јавних скупова и догађаја у организацији Удружења, при чему нарочито истичемо редакције: агенције Срна, РТРС, ТВ Храм, дневних новина Новости, новина Српско коло и портала Слободна Херцеговина.

Остало

Промоција и маркетинг

У циљу илустративног приказивања рада Удружења, као и баштине ливањских Срба, Удружење је, у складу са могућностима, припремало прикладан материјал, као и плакате и обавештења о одржавању манифестација и догађаја.

Обавештавање чланства и јавности

Обавештавање чланства и јавности о програму и циљевима Удружења, његовом раду, конкретним пројектима и акцијама одвија се превасходно преко интернет странице www.omlivanjska.com која се редовно ажурира вестима и догађајима из Удружења и Парохије лијевањске, као и Facebook-у групе.

Поред редовних информација везаних за рад Удружења и парохија у Ливањском пољу, Удружење пружа и одржане информације о догађајима које организују друга удружења, а у вези са активностима програмски усклађеним са деловањем ОМЛ.

Закључак

Амбицизно постављен План рада за 2023. годину, као и ограничени ресурси којима Удружење располаже утичу на обим и начин реализације зацртаних активности. Још увек је присутна недовољна мотивисаност номинованог чланства за активан допринос раду Удружења, што такође утиче на обим проактивног деловања на подручју Ливна, али и у другим срединама где настојимо да проширимо информације од значаја за очување историјске свести и културне баштине ливањских Срба. Ипак, и поред ове критичке оцене, Удружење није учинило мало на пољу деловања које је програмски широко постављено.

Свакако да рад на конкретним пословима и даље остаје приоритет како деловања Удружења, тако и као мотивациони фактор и путоказ који ће млађим генерацијама потомака пробудити жељу да наставе посао важан за заједницу, са крајњим резултатом који ће имати одраз у будућности.

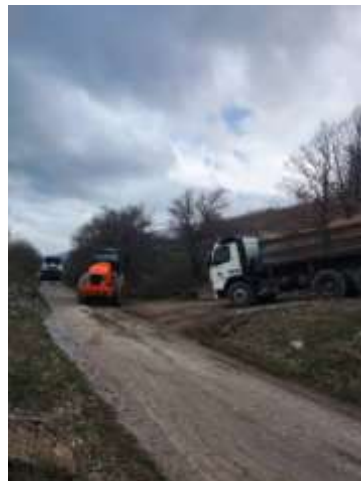
У Извештају смо и ове године на више места цитирали делове беседа нашег владике и пароха којима су нам се обраћали током године. Речи које су упутили свима нама имају место и у овом писаном документу јер су изговорене са тежњом да улију понос припадности и да нам удахну веру у будућност.

**УПРАВНИ ОДБОР
УДРУЖЕЊА ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА**

**Гордана Достанић,
Председник Управног одбора, ср**

ГАЛЕРИЈА

ПЛАН РАДА ЗА 2024. ГОДИНУ

Већина активности Удружења ОМЛ реализује се по фазама током периода дужег од годину дана, а одређене активности имају карактер сталних активности. Из тог разлога и овај, као и претходни годишњи планови Удружења, садржи исте или сличне пројекте и активности, што је, претежно, наставак рада на пројектима дефинисаним претходних година.

Током 2024. године Удружење ће своје расположиве капацитете ангажовати на следећим пословима:

- Уређење унутрашњости моштанице (Спомен-капеле) у Ливну

Фаза овог обимног, вишегодишњег пројекта, планирана за 2024. годину, подразумева радове на сређивању унутрашњости, што подразумева, пре свега, уређење зидова за постављање фото-документационе историјске поставке о животу и страдању ливањских Срба.

Такође, неопходно је редовно надгледање стања у моштанице ради могуће појаве влаге због специгичности терена.

Планира се поставка адекватне палионице свећа.

Када је реч о освећењу моштанице, очекује се одлука Епархије бихаћко-петровачке.

Рок: септембар 2024.

Координатори: отац Предраг Црепуља, Милош Дамњановић и Бранко Лаганин

- Санација цркве Успења Пресвете Богородице у Ливну

Обнова ливањске цркве, споменика културе Босне и Херцеговине, значајан је и обиман пројекат који тражи константну пажњу и адекватно одржавање. У 2024. години планира се поставка нових стасидија, певница, целиваонице, као и адекватних палионица за свеће.

Такође, у плану је набавка исушивача ваздуха да би се умањила влага која лоше утиче на стање вредних икона, као и набавка аларма и видео надзора.

Када је реч о спољним радовима, нужно је заменити или санирати потпорне зидове, изградити доњу, улазну капију и потом приступити хортикултуном уређењу.

Црква Успења Пресвете Богородице располаже фондом од стотинак старих богослужбених књига, као и неколико стотина књига разног садржаја. Књиге су сложене у канцеларији-библиотеци парохојског дома, што није условно адекватно за књижни фонд који захтева специфично класификовање, чување и поступање према билиотечким правилима. У наредном периоду нужно је обезбедити затворене витрине за књиге, попис, класификовање и увођење књига у инвентарну књигу.

Рок: континуирано

Координатор: отац Предраг Црепуља, Управни одбор

○ Обнова других цркава и сређивање гробаља

• *Обнова цркве и сређивање гробаља у Голињеву*

Планирани даљи радови унутрашњег уређења цркве у Голињеву подразумевају израду постављање ригипс-плоча на плафона, постављање иконостаса и часне трпезе, набавку палионице за свеће, бетонирање стаза око цркве и сл. Наведени радови извршиће према расположивим финансијским средствима која пристижу углавном од малобројних потомака Голиневљања, са којима се тешко успоставља контакт.

Рок: током 2024.године

Координатор: Милош Дамњановић и Синиша Јагодић

• *Спомен гробље на Барјаку*

Из претходних година остали су нереализовано радови израде и поставке плоче са поименичним списком страдалих, а на страни споменика окренутој ка унутрашњости гробаља. Наставиће се са редовним одржавањем.

Рок: током 2024.

Координатор: Никола Петровић

• *Остала православна гробаља на подручју Ливна*

Ова активност подразумева: успостављање контакта са житељима села, као и потомцима покојника у циљу постизања договора о условима кошења, поправци споменика, подизању или поправци ограде и сл.

Рок: континуирано

Координатори: Управни одбор Удружења и о. Предраг Црепуља

• *Црква и парохијски дом у Врбици*

У намери прилагођавања парохијског дома у Врбици потребама коначишта, потребно је обезбедити ноћне ормариће и гардеробере у собама.

Рок: континуирано

Координатори: Никола Петровић, Сава Шуњка

Обележавање масовних стратишта и обнова споменика

Реализација ове активности подразумева израду документа који садржи:

- ✓ попис масовних стратишта и споменика;
- ✓ детаљан опис обележија-споменика из ранијег периода (пре рата деведесетих);
- ✓ тренутно стање обележија-споменика;
- ✓ могућност приступа стратишту.

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

За неки од наведених садржаја у великој мери је прибављен материјал. Након израде документа приступиће се сачињавању детаљног плана и предлога начина реконструкције обележија/споменика и редослед израде, као и начин постављања путоказа.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

○ Обнова споменика у Чапразлијама

Обнова споменика страдалим Србима села Чапразлије, чија тела су бачена у јаму Самогред, а касније пренета у гробницу над којом је био споменик, који је током грађанског рата 90-тих срушен, подразумева: дефинисање изгледа споменика, као и израду пројекта и израду и постављање споменика. Задатак ће бити реализован фазно.

Рок: 2024. година

Координатор: Никола Ђуран, Милош Дамњановић

○ Прослављање Дана Светих свештеномученика и новомученика ливањских

Овај задатак се састоји од приношења погаче и кољива, прикладног послужења за литургијско прослављање у: Ливну, Бања Луци, Београду, Новом Саду и другим местима, као и тропар и акатист на Барјаку, Чапразлијама, код јаме Бикише и на другим местима страдања.

Рок: јули 2024.

Координатор: о. Предраг Црепуља, о.Мирко Јамација и о.Жељко Ђурица

○ Јавни наступи

Организацијом тематских трибина и јавних наступа Удружење има намеру да обележи годишњице од значаја за живот и културу српског православног становништва са подручја Ливна, као и промоцију књига са тематиком из живота Срба Ливањског поља.

- *Организација изложбе “Срби Ливањског поља – трајање кроз векове”*
- *Представљање књиге Огњена Марија ливањска Буда Симоновића*
- *Промоција књиге Народне носиње Срба Ливањског поља у 19. и 20.веку Гордане Достанић*
- *Изазак из штампе и промоција Литописа ливањске цркве, приређивача Милоша Дамњановића*
- *Представљање на Сајму зваичаја у Новом Саду.*

У 2024. години Удружење ће наставити са наведеним активностима у више градова Србије, региона, као и на подручју САД (подручје Чикага и Флориде).

Рок: континуирано
Координатор: Управни одбор

○ Дружење Срба Ливањског поља

Повремено виђање и дружење позитивно утиче на одржавање присних и чврстих веза некадашњих комшија и пријатеља из родног краја. Те везе могу допринети подизању степена ефикасности рада и извршења планираних задатака на нивоу који ће задовољити очекивања чланова Удружења. Организацијом сусрета Срба Ливањског поља Удружење ће у 2024. години настојати да окупи земљаке.

Рок: током 2024. године
Координатор: Управни одбор

○ База података и архиви Удружења

Ова активност је континуираног карактера и односи се на више области.

Најпре, у предстојећем периоду треба подстаћи чланове Удружења и остале Србе са подручја Ливна да унесу своје и податке о својим прецима у јединствену базу података Удружење, а путем апликације доступне на званичној интернет презентацији Удружења на линку

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfRdggMAJRiurkgplZsCbxacsKqllQ3qEngdCuAv61CnUdj8g/viewform?hl=sr>

Надаље, за формирање архива Удружења неопходно је успоставити контакте са појединцима, али и институцијама (архиви, музеји, институти исл.) Србије и Српске, у циљу сагледавања грађе коју те институције поседују, као и прибављања стучних савета о дефинисању грађе, начину њеног прикупљања, архивирања исл. Ова активност реализоваће се изградом више различитих база података, као што су база:

- *архива Удружења* (оригинална, скенирана или копирана докумената, записи, фотографије историјског и демографског карактера везаних за живот Срба са подручја од Ливна до Грахова, као и скенирање и фотокопирање црквених матичних књига),
- *страдалих ливњских Срба у ратовима у 20. веку* (по ратовима и категоријама: војници, цивили, заробљеници),
- *логора, јама и других стратишта,*
- *етнографке и етнолошке баштине.*

Рок: континуирано
Координатори: Управни одбор, Александар Радета

○ Божично и васкршње даривање

За реализацију овог задатка нужно је обезбедити ажурне података о деци старости до 18 година, као и самохраним старачким домаћинствима на подручју Ливна којима ће Удружење упутити пакете поводом празника.

УДРУЖЕЊЕ ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА

Рок: 2024.

Координатор: Ана Кришто, Дијана Ковачић, о.Предраг Црепуља

- Информисање и административно правна помоћ за питања повратка и регулисања имовинско правних односа

Пружање помоћи у погледу административно-правних ствари, регулисања имовинских питања, прибављање докумената, учешће на конкурсима исл, одвијаће се објављивањем на интернет страници Удружења јавно објављених аката и конкурса на званичним интернет страницама државних органа и институција уз одређена формална тумачења.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

- Контакти са локалним и државним органима и институцијама и Српском православном црквом

За побољшање услова живота и остварење других захтева од значаја за повратак расељених Срба, континуирани задатак Удружења је успостављање контаката са органима локалне самоуправе општине Ливно, као и институцијама Републике Српске и Федерације БиХ, а у смислу регулисања питања од значаја за живот у селима насељеним претежно српским становништвом. Питања од заједничког интереса разматраће се у контакту и сарадњи између Удружења, СПЦО Лијевно и Епархије БП.

Рок: континуирано

Координатор: Управни одбор

О фазама реализације појединих задатака, као и њиховом коначном завршетку, Управни одбор ће обавештавати чланство и јавност периодичним извештајима и фотографијама путем интернет странице Удружења и електронском поштом, као и Годишњом извештајем на Скупштини. На исти начин, чланство и јавност ће бити обавештавани о приложницима и прилозима за појединачне активности.

**УПРАВНИ ОДБОР
УДРУЖЕЊА ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА**

**Гордана Достанић,
Председник Управног одбора, ср**